

16
ROČNÍK 17

8. února 2008

V ČÍSLE:

Finance z EU rozhodnou o nejbližším rozvoji Lékařské fakulty • Historicky první promoce na FF UP: program Euroculture • Olomoučtí vědci mají opět článek v Science • Jaký je zájem mladých lidí o přírodní vědy?

Na první promoci se nezapomíná, a tak i děti, které absolvovaly Univerzitu dětského věku, si možná na svůj první promoční akt 30. 1. v Moravském divadle Olomouc vzpomenou o pár let později – třeba při ukončení řádného vysokoškolského studia...

(Další informace níže.)
-map-, foto -tj- ▶

Rektor jmenoval prof. M. Hrušákovou děkankou Právnické fakulty

■ Jmenovací dekret děkanky PF UP na funkční období od 23. 1. 2008 do 22. 1. 2012 převzala 23. 1. v pracovně rektora UP prof. M. Hrušáková, CSc. Rektor UP prof. L. Dvořák tak přijal návrh Akademického senátu PF UP vzešlý z volby děkana fakulty 19. 12., v nichž prof. M. Hrušáková získala hlasy všech patnácti senátorů.

Slavnostní uvedení do funkce děkanky PF UP se uskuteční 13. 2. v aule Právnické fakulty; inaugurován bude tamtéž také děkan Lékařské fakulty prof. Z. Kolář, CSc., který je jmenován pro druhé funkční období, a to od 1. 6. 2007 do 31. 5. 2011.

-map-, foto -tj-

Univerzita Palackého pořádá

Akademický den UP,

kteřý letos připadá na výroční den obnovení olomoucké univerzity
21. 2. 2008.

Informace o programu naleznete v příloze tohoto čísla Žurnálu UP a na <http://www.upol.cz/zpravy/aktuality/>.

První absolventi Univerzity dětského věku slavnostně promovali

■ Pětaosmdesát žáků základních škol a studentů víceletých gymnázií se 30. 1. stalo absolventy Univerzity dětského věku. Diplom o úspěšném ukončení studia obdrželi juniorští absolventi univerzity v prostorách olomouckého Moravského divadla. *Studium se mi líbí a rád bych v něm pokračoval*, řekl univerzitnímu týdeníku A. Izvekov ze Základní školy Mozartova těsně před slavnostní promoci.

Nejen on, ale i všichni ostatní absolventi Univerzity dětského věku tuto možnost mít budou. Asi v polovině dubna totiž začne letní semestr. *Děti v současnosti preferují komunikaci prostřednictvím internetu. Snažíme se jim proto v tomto ohledu vyjít vstříc*, řekl prof. J. Ševčík, děkan PříF UP a zároveň vedoucí týmu projektu MedVěd (Medializace vědy), když hovořil o organizaci pokračování dětského studia prostřednictvím webových stránek projektu, a to formou on-line chatu. Každý absolvent Univerzity dětského věku na jaře obdrží e-mail, jenž se stane startovním impulzem pro zahájení letního semestru. Prostřednictvím e-mailové

komunikace pak studenti budou moci navazovat na tematiku, o níž bylo přednášeno a o níž diskutovali s odborníky v zimním semestru. *Zájemci budou moci pokládat dotazy vztahující se k problematice biologie, chemie, fyziky, matematiky či věd o zemi. Na druhém konci bude přítomen odborník na danou oblast, který se jim bude snažit – s ohledem na jejich věk – jednoduše a srozumitelně odpovědět*, vysvětlil prof. J. Ševčík a dále dodal: *Dotazy budou moci odborníkům pokládat nejen současní absolventi Univerzity dětského věku, ale i ostatní žáci a studenti, které láká problematika přírodních věd. Rád bych ale dodal, že se tímto nevzdáváme dobře nastavené koncepce atraktivních přednášek. Chceme v nich pokračovat opět na podzim.*

Stovka dětí ve věku 9–14 let si v rámci pilotního běhu vyzkoušela, jak probíhá studium na vysoké škole. Během deseti přednášek, které se setkaly s pozitivním ohlasem, účastníci zhlédli řadu atraktivních experimentů.

Dokončení na str. 6

Univerzita Palackého chce přilákat do Olomouce více amerických studentů

■ Zhruba jeden milion amerických posluchačů cestuje za svým studiem do zahraničí. Jestliže v 90. letech se mnozí z nich alespoň na čas usadili v Olomouci, aby studovali na Univerzitě Palackého, v posledních letech je počet těchto studentů v prostředí druhého nejstaršího učení v zemi znatelně nižší. *Chtěli bychom americké zájemce znovu oslovit prostřednictvím nejnavštěvovanějšího veletrhu zahraničního studia NAFSA, který se každoročně koná v USA a kam se sjíždějí specialisté na problematiku studia v zahraničí z celého světa. Byli bychom rádi, kdyby mladí Američané přijížděli ve větším počtu opět studovat do Olomouce*, řekl J. Dürr, prorektor pro vnější vztahy UP.

Prezentaci na jednom z nejdrazších a největších veletrhů zahraničních studijních příležitostí, který se

letos koncem května uskuteční ve Washingtonu, uhradí Univerzita Palackého Fulbrightova komise, a to díky grantu uděleného Visegrádským fondem. *Nejmenší stánek tam stojí asi 10 tis. dolarů. My bychom mohli být součástí centrální expozice, poznamenal dále prorektor J. Dürr a dodal: Američané obvykle patří k velmi snaživým posluchačům. Studium v Olomouci je navíc vyjde levněji než stejně kvalitní vzdělání v USA.*

V tomto semestru studuje na Univerzitě Palackého v akreditovaných studijních programech devět Američanů. Ke krátkodobým studijním pobytům jich na univerzitu zavítá zhruba osmdesát ročně.

-jd-, -map-

Finance z EU rozhodnou o nejbližším rozvoji Lékařské fakulty

■ Uspěje-li Lékařská fakulta UP v konkurenčním boji s jinými vysokoškolskými a vědecko-výzkumnými centry, mohla by v příštích letech zaznamenat značný rozvoj. Za účasti nejvyšší politické reprezentace euroregionu NUTS II Střední Morava, významných a významných spolupracujících hospodářských subjektů hovořil 21. 1. o podmínkách a realizaci tohoto rozvoje děkan fakulty prof. Z. Kolář a Ing. arch. M. Pospíšil z ateliéru R. V prostorách Teoretických ústavů LF pak společně prezentovali tři projekty za zhruba tři miliardy korun – rekonstrukci a dostavbu objektu TÚ LF, novostavbu Biomedicínského centra LF a rekonstrukci II. interní kliniky na Ústav translační medicíny.

Do budov, které má fakulta k dispozici, se padesát let neinvestovalo. Kapacitně nám dávno nevyhovují, komentoval situaci v úvodním slově prof. Z. Kolář. Na jedné straně Olomouc byla a je centrem vzdělanosti, na straně druhé patří do jednoho z ekonomicky nej slabších krajů ČR. Trpí nedostatkem významných průmyslových zaměstnavatelů, citelné je také investiční omezení do kapacit zdejší vědy a výzkumu. V našem regionu se soustřeďuje devět procent všech studentů České republiky, po absolutoriu však mnozí odcházejí za lepšími podmínkami do jiných regionů, poznamenal mj. prof. Z. Kolář a dodal, že zvyšující se počet posluchačů UP, tedy i posluchačů LF UP, doprovází mírný nárůst pracovníků (jejich činnost je spojena především s grantovou činností).

Realizaci projektů by LF UP vyřešila nejen své dosavadní dávno poddimenzované kapacitní možnosti, ale v regionu by přispěla bezesporu k jeho větší konkurenceschopnosti, k uplatnění absolventů, nezanedbatelný posun by nastal i v nabídce nových oborů, ve zdravotní péči, výzkumu, vývoji a jeho aplikacích, ve vybudování nové infrastruktury atd. Zázemí je podstatnou složkou pro další rozvoj a Lékařská fakulta UP si tuto investici bezpochyby zaslouží, řekl v průběhu setkání Ing. M. Vlček, předseda PS PČR. Podobná slova vzkázal do

Olomouce také Ing. MUDr. I. Langer, ministr vnitra ČR a zároveň člen Správní rady UP: Projekty LF UP jsou příležitostí, jak zastavit odliv mozků do jiných regionů. Mají mou podporu. Ostatně ta bude velmi podstatná napříč celým politickým spektrem. Už mj. proto, že všechny tři projekty by měly být z velké části financovány z dotací Evropské unie, konkrétně operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace. V ČR tento program dosud nebyl vypsán. Až se tak stane, Univerzita Palackého jistě nebude jediná, kdo se o tyto finance bude ucházet. Je tedy dobré být mezi prvními uchazeči a je výborné, že UP je již nyní připravena, ocenil aktivní přístup olomoucké univerzity Ing. J. Březina, poslanec Evropského parlamentu, jenž olomoucké univerzitě svou podporu taktéž přislíbil.

Prostředky z uvedeného zdroje mohou čerpat regiony s počtem obyvatel vyšším než jeden milion. Pro tuto investici, jejíž poměrná část je spojena s vybavením špičkovými přístroji a technologiemi a jejíž přesah do jiných regionů je zřejmý již dnes, se Olomoucký kraj spojil s krajem Zlínským (NUTS II Střední Morava). Neaktuálnější přísliby pak uvádějí, že třímiliardový projekt by patnácti procenty spolufinancoval státní rozpočet.

M. Hronová

Kulatý stůl Projektového servisu UP

■ Projektový servis UP uspořádal 16. 1. v areálu Příř UP na ulici Šlechtitelů formou kulatého stolu pracovní schůzku řešitelských týmů projektů ESF. Setkání za

účasti zástupců deseti projektových týmů z celé Univerzity Palackého proběhlo formou moderované diskuse o aktuálním stavu projektů, problémech i radostech v průběhu řešení, výstupech, výsledcích či aktuálních otázkách k jednotlivým projektům. K nejvíce diskutovaným tématům patřila užitelnost nákladů, naplnění monitorovacích indikátorů a udržitelnost projektu. V neposlední řadě zde také zazněly – nejen ze strany pracovníků Projektového servisu UP, ale i prorektorky pro záležitosti vědy a výzkumu prof. J. Ulrichové – podněty směřující ke zdárnému zakončení těchto projektů, zejména k závěrečnému auditu.

-js-, foto archiv PS UP

Univerzitní výtvarníci se prezentují novým katalogem

■ Katedra výtvarné výchovy PdF UP připravila na začátek roku katalog, ve kterém představuje veřejnosti výsledky svých umělecko-pedagogických aktivit. „K jubileu obnovení univerzity připravila katedra v minulém roce v prostorách Uměleckého centra UP výstavu, na které jsme dali prostor především našim studentům, aby se ve svých oborech předvedli,“ uvedl vedoucí ateliéru fotografie a jeden ze spoluautorů katalogu Ing. P. Zatloukal. Rozsáhlá obrazová publikace, která díky výstavě vznikla, je jednak jejím katalogem, jednak propagačním materiálem katedry, fakulty a celé univerzity. „Pro nás je katalog, ve kterém se představují jednotlivé ateliéry i teoretická pracoviště, cenný také v tom, že v ucelené podobě zachycuje současný stav naší katedry,“ dodal Ing. P. Zatloukal.

Na téměř šedesáti stranách představuje Katedra výtvarné výchovy studentské práce v oborech kresba, malba, grafika, sochařství, intermedialní tvorba, šperk, fotografie, textilní tvorba, keramika a grafický design. Fotografie, dokumentující vystavená díla, jsou doplněny komentářem k dané technice a také představením osobností, které se na rozvíjení výtvarného talentu svých žáků na olomoucké univerzitě podílejí.

Publikace je k dostání v univerzitní prodejně skript a učebnic v areálu Tereziánské zbrojnice.

-rp-

Mladí Demosthenové soutěžili na Pedagogické fakultě

■ Vyhlášeovatelem a organizátorem soutěže Mladý Demosthenes, určené žákům 2. stupně základních škol a žákům víceletých gymnázií, je společnost Tvář nové Evropy, s. r. o., v čele s autorkou projektu Mgr. J. Adámkovou. Soutěž probíhá pod záštitou MŠMT ČR, odbornými garanty jsou Moderátorská škola D3 a Katedra českého jazyka PdF UP.

V současné době probíhá první ročník soutěže, která se realizuje postupně ve čtyřech kolech – školním, regionálním, krajském a celostátním kole, jež se

bude konat 15. 5. v Praze v prostorách Senátu PČR. Cílem soutěže je zdomakonalit žáky základních škol i víceletých gymnázií v technice mluvení, naučit je vybírat správné jazykové prostředky a především zdůraznit význam kultury mluveného projevu. Projekt Mladý Demosthenes tak reaguje mimo jiné i na

RVP pro základní vzdělávání, neboť mezi tzv. klíčové kompetence RVP ZV patří i komunikativní kompetence.

Regionální kolo, jehož se zúčastnili vítězové školních kol, proběhlo 24. 1. na půdě Katedry českého jazyka PdF. Po úvodním bloku „rozcvičovacích“ mluvních technik, které se soutěžícími procvičovala Mgr. J. Adámková, začalo vlastní řečnické klání. Hlavním úkolem účastníků bylo pronést minutový až dvouminutový monolog na libovolné téma. Žáci, rozdělení do dvou kategorií, většinou volili vlastní zážitky, hovořili o svých zájmech – často to byl sport či zpěv, ale nechyběla ani témata odborná a společensky významná jako „Nezaměstnanost“ či „Hladomor“. Řečnické výkony soutěžících hodnotila odborná porota, ve které zasedli Mgr. J. Adámková, zástupce společnosti Tvář nové Evropy, s. r. o., R. Horáčková, zástupkyně organizátora, O. Poděbradský, manažer soutěže a členové katedry – její vedoucí Mgr. M. Mičoch, Ph.D., a didaktikové českého jazyka a literatury Mgr. B. Rozehnalová, Ph.D., a Mgr. M. Polák, Ph.D. Porota hodnotila zejména originalitu témat, techniku práce s hlasem, volbu jazykových prostředků, neverbální komunikaci i celkový dojem vystupujících. Z několika vítězů jednotlivých regionů mě nejvíce zaujala vítězka druhé kategorie R. Tejkalová (na snímku) s tématem „Hladomor“.

Po skončení celostátního kola bude vyhlášen absolutní vítěz celé soutěže, který obdrží věcné ceny od partnerů projektu a pro svou školu finanční částku 50 000 Kč, jež je určena na podporu a rozvoj komunikačních aktivit (např. výuku kultury mluveného projevu v rámci hodin českého jazyka, realizaci školních časopisů či školních rozhlasů, recitačních a divadelních kroužků), 10 % z finanční odměny bude věnováno na konto Občanského sdružení Dobrý skutek.

(Další informace o projektu viz <http://www.mladydemosthenes.cz/>.)

Mgr. K. Jechová, PdF, foto -rp-

Ve výroční den Univerzity Palackého se rozezní zvony olomouckých kostelů

Dne 21. 2. 2008, ve výroční den přijetí zákona o obnovení olomoucké univerzity Prozatímním Národním shromážděním pod názvem Univerzita Palackého, se v 15 hodin rozeznívají zvony olomouckých kostelů jako připomenutí slavnostního okamžiku z roku 1946.

Poté, co 21. 2. 1946 zpráva o schválení dychtivě očekávaného zákona dorazila do Olomouce, ohlásily tuto událost právě kostelní zvony. Zákon byl tehdy přijat ve 14 hodin 44 minut.

Poprvé připomněly zvony toto historické vyzvání při 60. výročí obnovení univerzity v roce 2006. Letos to bude již potřetí.

Germanisté z Filozofické fakulty budou spolupracovat s Rakouskou akademií věd

■ Třicetičlennou delegaci Rakouské akademie věd vedenou jejím senior-prezidentem prof. Welzigem hostila na konci ledna Katedra germanistiky FF UP. Vídeňští akademikové se do Olomouce přijeli seznámit s metodami

a výsledky výzkumné práce svého nového partnera, Centra pro výzkum moravské německé literatury při Katedře germanistiky, se kterým byla v úterý v zasedacím sále Rektorátu UP slavnostně podepsána smlouva o spolupráci na projektu „AAC“ – rakouském akademickém korpusu (viz snímek).

Zahájení spolupráce s tak významným partnerem je pro olomoucké germanisty nejen velká čest a prestiž, nýbrž znamená také, že objekt jejich dlouholetého zkoumání, tj. moravská německy psaná literatura, konečně v masivnější míře osloví větší okruh recipiентů, čtenářů i badatelů. Kromě toho jistě není nezajímavé, že Rakouská akademie věd podporí výzkum na Katedře germanistiky částkou 18 000 € ročně věnovanou na stipendia pro spolupracující studenty a doktorandy.

-iff-, foto -tj-

Olomoučtí vědci mají opět článek v Science

■ Jméno olomoucké univerzity se v krátké době již podruhé objevilo v prestižním vědeckém časopisu Science. Tentokrát redakce v posledním loňském čísle zveřejnila studii o vzniku a rozmanitosti brouků, na které se spolu s kolegy ze zahraničí velkou měrou podíleli Mgr. Z. Levkaničová a doc. L. Bocák z Katedry zoologie PŘF UP a doc. M. Bocáková z PdF UP.

Dlouhodobě pátráme po příčinách toho, proč jsou brouci mezi ostatními živočišnými druhy tak mimořádně úspěšní. Snažíme se sestavit jejich strom života, jehož kořeny sahají do doby před vznikem dinosaurů a dlouho před vznik skupin ptáků a savců, vysvětlil doc. L. Bocák. Tým vědců sedm let srovnával DNA vybraných druhů brouků a na základě informací uložených v její struktuře vyhodnocoval příbuzenské vztahy mezi jednotlivými skupinami. Z datování vzácně zachovaných fosilií pak odvodil dobu vzniku velkého počtu moderních linií těchto živočichů a odhalil, že mnohé skupiny se vyvinuly daleko dříve, než vznikly kvetoucí rostliny. Dosud věda spojovala nástup brouků právě se vznikem kvetoucích rostlin.

Většina skupin brouků vypadala před 140 miliony let zhruba stejně jako dnes, dokázali přežít klimatické změny i globální vymírání před 65 miliony let, mají neuvěřitelnou schopnost vyhledávat zcela různorodé zdroje potravy a vytvářet strategie, které jim přinášejí schopnost vytvářet nové druhy a vítězit nad ostatními v evolučním soupeření, konstatoval entomolog.

Do výzkumu bylo zahrnuto na 2000 brouků z celého světa a velká část pocházela i z expediční činnosti skupiny z UP. Spoluautoři z Olomouce se zabývali několika velkými skupinami čeledí, které reprezentují velkou část rozmanitosti brouků. Do výzkumu byli zapojeni vědci z několika zemí, kteří v minulosti kratší nebo delší dobu pracovali v laboratoři molekulární systematiky na Imperial College v Londýně a dnes vesměs vykonávají laboratoře ve svých domovských zemích. Mimo to se na výzkumu podílelo i množství dalších entomologů především z Česka a Polska, a to profesionálů i amatérů.

Doc. L. Bocák tvrdí, že lidstvo zatím nedokázalo popsat víc než desetinu všech žijících brouků. *Jen z Nové Guineje máme k dispozici asi 2000 nepopsaných druhů jediné čeledi brouků, a zatím jsme pojmenovali asi 200, zbytek ještě dlouho zůstane bez názvu. Další množství nepopsaných druhů je uloženo v mrazicích boxech pro budoucí studie DNA,* podotýká s úsměvem vědec.

V říjnovém čísle amerického časopisu Science publikoval také vedoucí Katedry zoologie a Ornitologické laboratoře PŘF prof. S. Bureš. Byl prvním vědcem v historii UP, který je podepsán jako spoluautor pod článkem v tomto uznaném periodiku. Prof. S. Bureš, který celý svůj profesní život zasvětil studiu ptáků, do Science pronikl s materiálem o výsledcích křížení lejsků bělokrkých a černohlavých.

-pv-, -red-

Historicky první promoce na FF UP: program Euroculture

■ Třináct studentů z různých zemí světa, např. Číny, Filipín, Kyrgyzské republiky, Srbska nebo Arménie, úspěšně ukončilo v minulých dnech svá studia v programu Euroculture na Filozofické fakultě UP. Slavnostní akt první promoce v historii FF UP se uskutečnil v Kapli Božího Těla Uměleckého centra UP 25. 1. za účasti zástupců univerzity i fakulty.

Studenti absolvovali studium v rámci magisterského navazujícího studijního oboru Euroculture, realizovaného na Katedře historie FF UP, dle požadavků magisterských programů EU ERASMUS Mundus. Tento studijní obor je na FF UP realizován počínaje akademickým rokem 2006/2007 jako program typu joint-degree, který představuje typ magisterského studia, v němž posluchači studují nejméně na dvou univerzitách konsorcia a získávají diplomy těchto dvou univerzit, případně též jeden diplom, podepsaný rektory všech univerzit konsorcia. FF UP spolupracuje se sedmi evropskými univerzitami – Jagellonskou univerzitou v Krakově (Polsko), Univerzitou v Göttingenu (Německo), Štrasburku (Francie), Udine (Itálie),

Uppsale (Švédsko), Groningenu (Nizozemí) a San Sebastianu (Španělsko).

Program Euroculture je tříměsíční a spojuje teoretické znalosti s praktickými dovednostmi. Zaměřuje se na sociální, kulturní, politické a ekonomické vztahy v rámci Evropy a mezi Evropou a světem. Praktická část se soustřeďuje na dovednosti potřebné pro management, organizaci a lidské zdroje. Po ukončení studia získávají studenti titul „magistr“.

Program Euroculture se zaměřuje na studium evropské kultury, historie, filozofie a umění. Jedním z nabízených kurzů je také politický systém EU. Studenti se během studia účastní týdenního intenzivního programu v zahraničí.

Program si klade za úkol vyškolit odborníky v oblasti mezinárodních vztahů, kteří najdou uplatnění na ambasádách, ministerstvech, především školství a kultury, dále pak v mezinárodních organizacích a společnostech, na univerzitách, mohou také pracovat na různých projektech na místní, národní a evropské úrovni.

-jh-, -red-, foto -mo-

Sochař pozdního baroka poprvé v souborné prezentaci

■ Novou řadu krátkodobých expozic a s nimi spojených katalogů (uměleckých monografií) otevřelo Arcidiecézní muzeum Olomouc výstavou „Severin Tischler/Sochař pozdního baroka na pomezí Moravy a Čech“, představující poprvé reprezentativní výběr z díla významného představitele pozdní barokního sochařství v českých zemích.

„Tischler je nejen svěbytným článkem fenoménu Braunových následovníků, ale současně spolutvůrcem progresivních uměleckých trendů pozdní barokního sochařství ve středoevropském prostoru,“ přiblížil výjimečnost díla sochaře autor výstavy Mgr. M. Pavlíček, Ph.D., z Katedry dějin umění FF UP (na snímku).

Výstava, která je dalším příspěvkem k odbornému zkoumání uměleckého fondu olomoucké arcidiecéze, potrvá v Galerii Arcidiecézního muzea Olomouc do 20. 4.

-red-, foto -tj-

Jubilejní desátý ročník soutěže „Mapa roku“ je zahájen

■ Jako mávnutím kouzelného proutku uběhlo deset let, které uplynuly od vyhlášení historicky prvního ročníku kartografické soutěže *Mapa roku*. Za tu dobu se počet hodnocených produktů a přihlášených účastníků zněkolikanásobil a soutěž si získala dobré jméno a věhlas nejen v odborných kruzích. Soutěže se přitom pravidelně účastní i studenti Univerzity Palackého, kteří se navíc podílejí na organizaci soutěže. Za uplynulých devět ročníků dosáhly na stupně nejvyšší a získaly diplom *Mapa roku* dvě studentky UP, mnoho dalších studentů bylo se svými pracemi na titul nominováno.

I díky vřelému souhlasu a jejímu zájmu, kdy v posledním ročníku bylo hodnoceno 107 kartografických produktů od 24 producentů map, se mohla Česká republika prezentovat prostřednictvím Kartografické společnosti ČR na Mezinárodní výstavě map, konané v rámci XXIII. mezinárodní kartografické konference v Moskvě. Mezi produkty, které zde byly prezentovány, navíc nechyběly ani práce studentek Katedry geoinformatiky PŘF UP D. Fouskové a P. Pietrasové. Česká republika zde získala celkem tři ocenění, a stala se tak třetí nejúspěšnější zemí na konferenci. Po zisku jednoho ocenění na XXI. mezinárodní konferenci v Durbanu (Jihoafrická republika) se tak česká kartografie dočkala obrovského úspěchu.

A právě letos tato soutěž slaví desátý ročník své existence. **Do 29. 2. 2008** mohou producenti map přihlašovat svá díla do kartografického klání o titul *Mapa roku 2007*, ale své práce mohou přihlašovat i studenti, a to buďto prostřednictvím webových stránek www.czechmaps.cz/maparoku nebo přímo na Katedře geoinformatiky, kde se všechny soutěžní produkty sejdou. Jejich práce bude zhodnocena komisí pro soutěž *Mapa roku 2007* a následně se ukáže, zda i letos obstojí olomoučtí studenti v konkurenci se studenty z ostatních vysokých škol.

-alv-

Laboratoř hmotnostní spektrometrie na Katedře analytické chemie Přírodovědecké fakulty UP má za sebou první desetiletí rozvoje a úspěchů

Pokus založit na Univerzitě Palackého Laboratoř hmotnostní spektrometrie (dále LMS) proběhl na bývalé Katedře analytické a organické chemie již v 70. letech minulého století. Většinu vědeckých osobností katedry bylo jasné, že hmotnostní spektrometrie je jednou z klíčových metod analýzy organických molekul a bude hrát stále větší roli i při „ohmatání“ biomakromolekul.

O nákup tehdy špičkového hmotnostního spektrometru Joel 100 japonské proveniencce se snažila celá katedra, zejména kolega J. Šimek. Bohužel, finanční omezení i nezájem režimu o rozvoj vysokých škol byla na překážku.

Po roce 1989 se otevřela možnost soutěžit o grantové prostředky „bez omezení hranic“. Nová Katedra analytické chemie PŘF se zaměřila na preferenci rozvoje separačních metod, a to i ve spojení s hmotnostní spektrometrií (MS).

Katedra analytické chemie ve spolupráci s Ústavem lékařské chemie LF UP a brněnským Ústavem analytické chemie AV ČR v roce 1996 získala značný objem finančních prostředků za přijatý projekt v rámci programu „Posílení“ od MŠMT. Partneři se dohodli podstatnou část investičních prostředků věnovat na nákup hmotnostního spektrometru Finnigan MAT LQC vybavený chemickou ionizací za atmosférického tlaku a ionizací elektrosprejem, která dovoluje sledovat a analyzovat i makromolekuly. V roce 2000 katedra zařadila do svého potenciálu spojení plynové chromatografie s MS, které se uplatňuje hlavně při kontrole obsahu těkavějších polutantů (znečišťujících látek) zatěžujících životní prostředí a dosahuje v LMS velkých úspěchů získem nových, často nečekaných informací při kontrole potravin a při identifikaci druhu a původu živých organismů pomocí tzv. biomarkerů (práce doc. P. Bartáka). V roce 2005 se podařilo získat přístroj Q-TOF Premier (Waters), jehož hlavní využití směřuje k identifikaci produktů biotransformačních procesů.

Vedoucím laboratoře je prof. K. Lemr. Hlavně jeho zásluhou se z LMS stalo pracoviště světově úrovně. Prof. Lemr byl spolupořadatelem předloňské světové „17th International Mass Spectrometry Conference“ konané v Praze, je lektorem a zvaným přednášejícím

na školách MS, a to i v zahraničí (Sommer Course on MS in Biotechnology and Medicine, která se loni konala v Dubrovniku). Laboratoř, pod jeho vedením, spolupracuje s věhlasnými osobnostmi a pracovišti oboru, zejména s prof. Lindnerem z Univerzity Videň a prof. Cooksem z Purdue University v USA.

Ze zásadních problémů, které laboratoř vyřešila nebo řeší, lze uvést:

- identifikace metabolitů přírodních látek – z toho lze poznat mechanismus přeměny sloučenin v živých organismech;
- analýza prekursorů (výchozí látka, částice, z níž vzniká chemickou přeměnou výsledný produkt) chemických zbraní – z ní lze poznat např. místa, kde byly některé chemické zbraně vyráběny; tento projekt byl řešen za finanční podpory Organizace pro zákaz chemických zbraní (OPCW Haag) a Státního úřadu pro jadernou bezpečnost (SÚJB Praha);
- interakce nízkomolekulárních látek s aminokyselinami, peptidy a proteiny – z toho lze rozeznat např. aktivní funkční místa enzymů, přispět tedy k popisu enzymatických procesů;
- zásadní příspěvky k rozeznání, identifikaci i stanovení optických izomerů – sloučenin, které se k sobě mají jako pravá a levá ruka (jsou svým zrcadlovým obrazem) a mohou například různým

způsobem působit na lidský organismus (jeden izomer může mít léčebné účinky, druhý může být toxický); toto téma je asi leitmotivem práce celé Katedry analytické chemie (pravidelné pořádání mezinárodních konferencí „Chiranal“). Laboratoř MS k tomuto tématu přispívá jak v aplikační, tak v teoretické rovině:

Oblast aplikace je zaměřena na diskriminaci izomerů včetně optických (z toho lze např. poznat pořadí aminokyselin v oligopeptidech, určit poměr optických izomerů) a na využití MS jako nástroje chirální detekce po separaci kapalinovou chromatografií, které lze považovat za světový primát; funkční spojení kapilární elektroforézy s MS (doc. P. Bednář) lze považovat za prioritu v České republice;

Teoreticky významné bylo studium chování iontů v iontové pasti (což je část hmotnostního spektrometru, která dovoluje provést další chemické reakce v průběhu milisekund), kde byly odhaleny neočekávané adukty fragmentů analyzovaných molekul (např. s molekulou kyslíku). Další novinkou je zavedení nedávno popsané ionizační techniky DESI (ionizace desorpčním elektrosprejem). Ta spočívá v tom, že povrch s analyzovanou látkou bombardujeme ionty z elektrospreje. Důležitá

je okolnost, že bombardujícím iontem může být chirální ion vytvářející komplex s danou L- či D- optickou konfigurací analytu. Předpokládaným výsledkem zde např. může být stanovení optických izomerů biologicky významných aminů typu DOPA z kapky zaschlé krve. Při řešení tohoto zásadního problému LMS spolupracuje s Mikrobiologickým ústavem AV ČR (doc. V. Havlíček), který se zasloužil o výrobu prototypu zařízení pro tuto ionizační techniku.

V průběhu dekády existence LMS nevelký kolektiv publikoval 32 zásadních prací, konferenčních příspěvků byly desítky. Vedoucí LMS školil a školil sedm doktorandů, ovšem řada dalších absolventů doktorského studia chemických oborů využila pracoviště jako konzultační centrum a společných výsledků využila jako rodinného stříbra ve svých „thesis“.

V programu magisterského studia přednáší prof. Lemr „Základní kurz MS“, na něj navazují dvě specializované přednášky „Aplikovaná MS“ a „MS biopolymerů“. Posledně jmenovaná přednáška externě zajišťuje již jmenovaný doc. V. Havlíček z pražského MBU AV ČR.

Na otázku, co považuje vedoucí LMS, prof. Lemr za nejvýznamnější úspěch své laboratoře jsem obdržel odpověď: Za významné výstupy z naší laboratoře považují čtyři stále ještě řešené problémy. Za prvé jde o výsledky analýzy chirálních látek (optických izomerů) zahrnující spojení průtokových systémů (průtoková analýza a kapalinová chromatografie)

▲ Na snímku část LMS, která je důležitější než všechny přístroje (zprava): doktoranda V. Rance, zkušeného uživatele DESI, doc. P. Bednáře, řešitele úkolů „chemické zbraně“ a „anthokyaniny“, vedoucího laboratoře prof. K. Lemra a současnou ozdobu LMS, doktorandku B. Papouškovou výrazně přispívající k řešení řady úkolů na systému Q-TOF.

Co to je, když se řekne... hmotnostní spektrometrie?

Hmotnostní spektrometrie (mass spectrometry, MS) je fyzikálně-chemická metoda, která využívá ovlivňování pohybu iontů magnetickým nebo elektrickým polem. Nabíjená částice (ion) je vytvořena v iontovém zdroji a její hmotnost – přesněji poměr hmotnosti ku náboji (m/z) – je zjišťován v hmotnostním analyzátoru. Hmotnostní analyzátor dovoluje analyzovat nejen primárně vzniklé ionty, ale i jejich fragmenty. Z „vážení“ iontů (určení poměru m/z) a z určení jejich množství jsou získávány důležité údaje o struktuře analyzovaných látek a o jejich obsahu ve vzorku. Z hlediska analyzovaných látek hmotnostní spektrometrie dnes dovoluje sledovat jednotlivé prvky i složité molekuly bílkovin. Právě možnost analyzovat bílkoviny, ale i jiné biologicky významné látky, byla jedním z důležitých faktorů, které vedly ke značnému rozšíření hmotnostní spektrometrie v posledních dvaceti letech.

Jak vysvětlil prof. K. Lemr, vedoucí Laboratoře hmotnostní spektrometrie Katedry analytické chemie PŘF UP, hmotnostní spektrometrie nabízí citlivé a selektivní analýzy s malou spotřebou vzorku. Uplatňuje se v nejrůznějších oblastech lidského bádání (přírodní vědy, farmacie, medicína aj.), ale má i řadu aplikací, které se bezprostředně dotýkají kvality našeho života (kontrola životního prostředí, potravin, léčiv, diagnostika chorob, hodnocení materiálů aj.).

V oblasti pro lidi tak citlivé jako je zdraví, je hmotnostní spektrometrie důležitým nástrojem hledání látek ukazujících na onemocnění, čímž přispívá k rychlé a správné diagnóze. Uplatňuje se při vývoji léčiv i při jejich výrobě. Při vývoji má svůj význam například pro hodnocení a sledování osudu účinné látky v organismu. Získané výsledky dovolují posoudit vhodnost nové látky pro její možné použití jako léčiva. Má své místo i při kontrole výroby léčiv, kdy je kontrolována kvalita produktu, říká prof. K. Lemr a doplňuje: Dnes si nelze představit rozvoj řady dalších oborů bez využívání hmotnostní spektrometrie. V archeologii nabízí možnost datování stáří předmětů, analýzu obsahu nádob nalezených při vykopávkách, poskytuje důležité vodítka při restaurátorských pracích, např. identifikaci původních barviv použitých k malbě fresek či obrazů. Je využitelná i kriminalisty, např. při identifikaci drog, detekci výbušnin, identifikaci pachatelů zvláště nebezpečné trestné činnosti, a používá se také při antidopingových kontrolách. Slouží k odhalování látek zneužitelných při teroristických útocích. Dnes jsou již vyvinuty přenosné hmotnostní spektrometry, které mohou být nasazeny mimo laboratoře například při kontrolách na letištích. Lze říci, že její význam přesahuje hranice naší Země, neboť hmotnostními spektrometry bývají vybaveny i vesmírné sondy.

(Další informace také viz www.imsc2006.org a www.veda.cz.)

Připravila -mav-

Dokončení na str. 5

Noví profesori UP

Na návrh vědeckých a uměleckých rad vysokých škol jmenoval prezident republiky V. Klaus 5. 11. ve Velké aule Karolina osmdesát sedm nových profesorů vysokých škol. Mezi nově jmenovanými jsou i čtyři profesori z Univerzity Palackého, a to prof. M. Kolář, Ph.D. (LF), jmenovaný na návrh VR MU v Brně pro obor Mikrobiologie, prof. M. Sebel, Dr. (PřF), který byl jmenován rovněž na návrh VR MU v Brně, a to pro obor Biochemie, prof. J. Luska, CSc. (PdF), jmenovaný na návrh Vědecké rady J. E. Purkyně Ústí nad Labem pro obor Hudební teorie a pedagogika, a prof. P. Kaňovský, CSc. (LF), jmenovaný na návrh VR UP pro obor Neurologie.

V tomto čísle přinášíme první dva portréty nových profesorů UP:

Prof. MUDr. Milan Kolář, Ph.D., (1964)

Lékařská fakulta UP, Ústav mikrobiologie

Obor: Lékařská mikrobiologie

Vědecká a výzkumná specializace: Problematika rezistence bakterií k antimikrobním přípravkům a antibiotická léčba bakteriálních infekcí.

Je autorem/spoluautorem 96 vědeckých publikací (z toho 32 v časopisech s IF), 46 přehledových sdělení; citovanost 164, podle SCI 87.

Významné publikace z posledních pěti let:

Kolář M, Pantůček R, Vágnerová I, et al.: *Prevalence of vancomycin-resistant enterococci in hospitalized patients and those living in the community in the Czech Republic*. *New Microbiology* 2006, 29:121-125.

Kolář M, Pantůček R, Vágnerová I, et al.: *Genotypic characterisation of vancomycin-resistant Enterococcus faecium isolates from haemato-oncological patients at Olomouc University Hospital, Czech Republic*. *Clinical Microbiology and Infection* 2006, 12:353-360.

Kolář M, Látal T, Čermák P, et al.: *Prevalence of extended-spectrum β -lactamase-positive*

Klebsiella pneumoniae isolates in the Czech Republic. *International Journal of Antimicrobial Agents* 2006, 28:49-53.

Zatím poslední kongresovou přednášku přednesl prof. M. Kolář v rámci III. československé konference klinické farmakologie v Rožnově pod Radhoštěm ve dnech 18.–20.

10. 2007, s názvem *Klinický význam MIC – je vždy spolehlivým údajem?*

V zahraničí hovořil ve dnech 31. 3.–3. 4. 2007, v rámci 17. evropského kongresu klinické mikrobiologie a infekčních nemocí v Mnichově, společně s J. Bardoněm, P. Sauerem a dalšími na téma *First report of methicillin-resistant Staphylococcus aureus strain of animal provenience in the Czech Republic*.

Prof. M. Kolář vede čtyři postgraduální studenty v oboru Lékařská mikrobiologie. Přednáší Lékařskou mikrobiologii pro studenty oborů Všeobecné lékařství, Zubní lékařství, pro anglicky mluvící studenty v programu General Medicine, dále pro studenty zdravotnických oborů (Všeobecná sestra, Porodní asistentka, Ošetrovatelství).

-red-, foto archiv prof. Koláře

Prof. PaedDr. Jiří LUSKA, CSc., (1951)

Pedagogická fakulta UP, Katedra hudební výchovy

Obor: Hudební teorie a pedagogika.

Vědecká a výzkumná specializace: Tematika hudebně pedagogická, hudebně psychologická (struktura, diagnostika a ontogeneze hudebnosti) a problematika teorie a dějin nonartifciální hudby viděna v pedagogických, historických a religiozních aspektech.

Je autorem/spoluautorem 48 vědeckých publikací, z toho pět bylo publikováno v zahraničí; citovanost 20.

Významné publikace z posledních pěti let:

Luska, J.: *Hudebně psychologické poznámky v nástrojových školách 18. století – L. Mozart, C. Ph. E. Bach a J. J. Quantz*. In *Hudební věda a výchova 9*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003, s. 87–93. ISBN 80-244-0773-6.

Luska, J.: *Vývoj sluchu pro harmonii v ontogenezi*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, 164 s. ISBN 80-244-1487-2.

Luska, J.: *Development of Harmonic Ability Lines in Ontogenetics*. In *Musicologica Olomucensia VIII*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, s. 51–60. ISBN 80-244-1378-7.

Zatím poslední kongresovou přednášku přednesl ve dnech 13.–14. 9. 2006, a to na téma: *Kognitivní aspekty současného hudebně psychologického a pedagogického výzkumu*. (Mezinárodní konference Kontexty edukačních věd v dimenziích informační společnosti, Žilinská univerzita, Turčianské Teplice, Slovensko).

Prof. J. Luska vede pět postgraduálních studentů v oboru Hudební teorie a pedagogika. Přednáší Hudební psychologii, Hudební pedagogiku (Mgr. a Ph.D. studium), a to nejen na UP v Olomouci, ale i na OU v Ostravě.

-red-, foto archiv prof. Lusky

Laboratoř hmotnostní spektrometrie...
dokončení ze str. 4

s hmotnostním spektrometrem jako chirálním detektorem; dále zavedení nové ionizační techniky, opět, mimo jiné, využívané v souvislosti s analýzou chirálních látek; příspěvek k identifikaci produktů interakcí mezi malými molekulami a peptidy či proteiny; studium

a odhalení reakčních mechanismů metabolických procesů a reakčních mechanismů při elektrochemických přeměnách fyziologicky zajímavých látek.

LMS navštívil a kolegy zpovídal prof. Z. Stránský, emeritní profesor PřF UP

Katedra fyzikální chemie PřF UP Vás zve
na sérii přednášek
Členové Učené společnosti ČR z Olomouce
mluví o současné vědě.

Zajímavé a význačné osobnosti české vědy z Olomouce, členové Učené společnosti, budou hovořit o:

- 20. 2. – doc. J. Doležel: *Analýza genomů rostlin*;
- 12. 3. – prof. J. Peřina: *Kvantová optika v Olomouci*;
- 9. 4. – prof. J. Jařab: *Americká kultura a my*;
- 14. 5. – prof. P. Hobza: *DNA z pohledu fyzikálního chemika*.

Přednášky z cyklu *Současná chemie* jsou pořádány prof. P. Hobzou a navazují na úspěšný loňský ročník, který představil současného předsedu a bývalé předsedy Akademie věd ČR.

Místo konání: velká posluchárna (SV 1) PřF UP, tř. Svobody 28, vždy ve 14.00 (upoutávky najdete i v Kalendáři akcí).

Česká společnost chemická – olomoucká pobočka a Ústav lékařské chemie a biochemie LF UP Vás zvou na přednášku

Prof. P. Mátyus

(Department of Organic Chemistry, Semmelweis University, Budapest):

Synthesis of Diazines
with Pharmacological Interest.

Přednáška se koná v úterý 12. 2. 2008 v 10 hod. v prostorách Teoretických ústavů LF (Hněvotínská 3), v seminární místnosti Ústavu lékařské chemie a biochemie.

Nabídka kurzů judaistiky

Kabinet judaistiky FF UP nabízí v letním semestru 2008 kurzy, jež jsou přístupné všem zájemcům z řad studentů i učitelů UP i široké veřejnosti. Studenti UP, kteří za absolvování judaistických kurzů mohou získat kredity do kategorie C (i B), se do nich mohou zapsat ve Stagu pod zkratkou pracoviště „jud“; ostatní zájemci nechtějí přijdou do první hodiny. Semestr začíná 18. 2. 2008.

Anotace všech kurzů, jakož i údaj o času a místě konání (rozvrh) viz <http://www.upol.cz/zpravy/aktuality/> a www.jud.upol.cz.

Generali Pojišťovna a. s. vyhlašuje
druhý ročník veřejné studentské soutěže
„Generali Top Talent 2008“
o nejlepší písemnou práci na témaNávrh koncepce
komerčního zdravotního pojištění v ČR.

Soutěž je otevřena všem studentům prezenčního studia vysokých škol na území ČR, jež jsou řádně zapsáni ve studijním roce 2007/2008. Soutěžní práce musejí být odevzdané, nebo na adresu toptalent@generali.cz odeslány nejpozději do 31. 3. 2008. Výsledky budou zveřejněny do 31. 5. 2008, předání cen se uskuteční při slavnostní příležitosti do 30. 6. 2008.

Vyhlašovatel soutěže Generali Pojišťovna, a. s., věnuje vítězům následující ceny: 1. cena – 100 tis. korun, 2. cena – 60. tis. korun, 3. cena – 40 tis. korun. Více informací o soutěži a jejích pravidlech na www.generali.cz.

Upřesnění a omluva

V minulém čísle Žurnálu UP (č. 15/roč. 17, str. 5) jsme se v textu *Podpora Grantové agentury ČR vědeckým pracovištím UP: méně úspěšných projektů, zato více peněz* dopustili nepřesností, když jsme v závorkách u jednotlivých úspěšných projektů uvedli vedle celkové doby řešení částku, která odpovídá období prvního roku. Čtenářům a autorům projektů se omlouváme: šlo o částky získané pouze pro rok 2008.

Redakce

Děkan Filozofické fakulty UP vypisuje
výběrová řízení
na níže uvedená místa:

• **vedoucí/vedoucího útvaru správy majetku a služeb FF UP** s předpokládaným nástupem od 1. 3. 2008:

– požadujeme: min. úplné SS vzdělání s maturitou; minimálně 5 roků souvislé praxe u jednoho zaměstnavatele; základní ekonomické a právní znalosti v oblasti správy majetku; znalost práce na PC (EXCEL, WORD), SAP výhodou; pozitivní přístup k řešení problémů; samostatnost a organizační schopnosti.

• **organizačního pracovníka/pracovnice, metodika/metodičku distančního vzdělávání FF UP** s předpokládaným nástupem 1. 4. 2008:

– požadujeme: VŠ vzdělání humanitního směru (pedagogika, andragogika a výhodou); znalost cizího jazyka, nejlépe AJ; výborná znalost práce na PC; komunikativnost, pozitivní přístup k řešení problémů; samostatnost a organizační schopnosti.

Nabízíme: možnost stabilního zaměstnání, příležitost k seberealizaci.

Přihlášky do výběrového řízení, doložené stručným strukturovaným životopisem, dokladem o dosaženém vzdělání a motivačním dopisem, zašlete na e-mailovou adresu: blanka.kollarova@upol.cz (personální oddělení FF UP, Křížkovského 10, 771 80 Olomouc) nejpozději **do 15. 2. 2008**.

Další informace na www.upol.cz.

Rektor UP
ve snaze povzbudit literární tvorbu studentů
a umožnit tvůrčím dialog s posuzovateli jejich práce
vyhlašuje

14. ročník veřejné literární soutěže pro studenty Univerzity Palackého.

Podmínky soutěže: předložit v oboru poezie 5–10 textů, v oboru próza (povídka, novela, esej) text do 30 stran, v oboru drama text hry, a to ve třech kópiích, z nichž každá bude označena jménem, fakultou, ročníkem, studovaným oborem, domácí adresou a e-mailovým kontaktem. (Stranou se miní strojopis [počítačový text] o 30 řádcích a 65 úhozech.)

Závěrečný termín odevzdání prací je 31. březen 2008.

Za nejlepší práce budou uděleny ceny, a to 1. cena – 2 000 Kč, 2. cena – 1 500 Kč, 3. cena – 1 000 Kč.

Porota nemusí všechny ceny udělit. Ceny se nerozdělují ani nezdvoují. Soutěžní práce budou hodnoceny odbornou porotou, kterou jmenuje rektor UP.

Výsledky soutěže budou vyhlášeny v květnu 2008 a zveřejněny v Žurnále UP. Autoři vítězných prací se zúčastní hodnotičího semináře.

Soutěžní příspěvky zašlete na adresu: Sekretariát rektora Univerzity Palackého, Křížkovského 8, 771 47 Olomouc; obálku označte heslem „Literární soutěž“.

Správa kolejí a menz UP nabízí studentům UP
**dlouhodobé ubytování
v kolejních objektech**

v areálu kolejí Neředín, Envelopa,
E. Rošického a Chválkovice.

Informace o možnostech ubytování jsou pravidelně aktualizovány a zveřejněny na webových stránkách <http://skm.upol.cz/ubytovani> > **volná lůžka**. Rezervace ubytování probíhá v lokalitě Neředín – tel. 58 563 8882, 606 398 109; 17. listopadu, Šmeralova, B. Václavka – tel. 58 563 8026, 606 398 176; J. L. Fischera, gen. Svobody, M. Kudeříkové, Chválkovice – tel. 58 563 8025, 606 398 101.

Ústav imunologie LF UP nabízí práci pro VŠ nebo Ph.D.

Náplní činnosti bude zapojení se do výzkumu slizniční DNA a proteinové vakcinace u HIV-1 infekce. Výzkum je dotován z Framework Programu 6 EU.

Informace: tel. 774 907 891, raskamil@uab.edu.

Jaký je zájem mladých lidí o přírodní vědy?

K dalším výstupům projektu PŘF UP Medializace vědy (MedVěd) patří nedávno dokončené průzkumy na základních a středních školách v Olomouckém kraji. První z nich zjišťoval postoje žáků základních a středních škol k přírodním vědám a představil ucelený obraz vnímání přírodních věd mezi žáky základních a středních škol; druhý pak objasnil, jak žáci chápou a interpretují přírodní vědy v okamžiku výběru dalšího studia na vysoké škole.

Podle získaných výsledků považuje převážná část žáků a studentů přírodní vědy za zajímavé a užitečné. Takto hodnoceny jsou zejména informatika a také přírodopis, zeměpis, biologie a ekologie, mezi nejméně oblíbené předměty patří fyzika, matematika a chemie. Přírodní vědy se v budoucnosti chystá studovat necelých 40 % respondentů. *Obecně lze konstatovat, že za nejméně oblíbené předměty jsou považovány ty, které jsou abstraktní a orientované na vysvětlení zákonitostí*, popsal jeden ze členů výzkumného týmu Mgr. D. Topinka.

▲ *Žáci a studenti vnímají vědce značně stereotypně – často jako inteligentní a pracovitě, ale bláznivě a nepřitažlivě bytosti, přebývající za zdmi laboratoře (archiv MedVěd)*

Projekt Monasterium

Virtuální archiv středověkých klášterů a biskupství

Historické listiny a další vzácné písemnosti, které jsou primárním dokladem vývoje Evropy, byly pro badatele i studenty vždy těžko dostupné. Jejich uložení v církevních a národních archívech různých států a zvýšené nároky na jejich zachování neumožňovalo, aby s nimi pracovala širší veřejnost. Vše by měl změnit rakouský projekt *Monasterium*, který vznikl v roce 2002.

V rámci tohoto projektu jsou vzácné listiny, uložené ve středoevropských archívech, popisovány, digitalizovány a ukládány do databáze MOM (MONasteriumM). Cílem je vytvořit digitální kopie historických dokumentů od raného středověku po současnost a zpřístupnit je online prostřednictvím internetu zdarma veřejnosti.

Na projektu *Monasterium* mohou spolupracovat všechny instituce uchováající kulturní dědictví střed-

Druhý z výzkumů, provedený mezi studenty gymnázií, se zaměřil na kritéria, na základě kterých si volí budoucí uplatnění na vysokých školách. *Do rozhodování se promítá vnímání přírodních věd, studenti volí mezi uspokojením a uplatněním. Kladou důraz na „uživení se“, tedy praktickou orientaci v životě. Přitom nemají zcela*

jasnou představu o uplatnění v oborech přírodních věd, které jsou velmi perspektivní, uvedl děkan PŘF prof. J. Ševčík. Nalezení budoucího uplatnění v humanitních oborech je podle názoru studentů snadnější. S celou škálou těchto oborů se setkávají v každodenním životě, mají z čeho vybírat, upřesnil děkan. Obrovskou slabinou je podle jeho slov absence systému kvalitního, individuálně koncipovaného poradenství na školách v rámci rozhodovacího procesu.

Snahou zpracovaných výzkumů je vytvoření vhodných popularizačních metod pro žáky základních a středních škol. Nedostatek informací vede k reprodukci stereotypních obrazů, ke kterým přispívá vnímání školní vědy. Aby bylo možné obě identity – vědce i obyčejného člověka – klást vedle sebe, je zapotřebí vědu lidem více přiblížit a popularizovat. Hlavními aktéry by měli být učitel a vědec, kteří současně představí i svoji osobitost.

-mgr., -red-

ní Evropy. Národní archiv v Praze se k projektu připojil v roce 2005 a za dva roky zdigitalizoval asi devět tisíc listin.

K dnešnímu dni obsahuje virtuální archiv *Monasterium* asi 70 tisíc listin do roku 1526. Tyto vzácné dokumenty, které jsou vzhledem ke svému stáří nesmírně cenné, mohou takto sloužit nejen k historickému bádání, ale i k didaktickým účelům (zadávaní úkolů pro studenty, výuka dějepisu na školách, ukázky historických událostí aj.). Databáze je volně přístupná široké veřejnosti. Vyhledávací prostředí, texty, indexy a registry jsou vícejazyčné (i v češtině).

Přístup do *Monasteria* je na URL:
www.monasterium.net

PhDr. L. Slezáková, Knihovna UP

V Olomouci promovali...

Přednášky byly doplněny exkurzemi po Moravském divadle v Olomouci, během nichž děti poznaly fungování kulturní instituce. *Moravské divadlo se velmi rádo spolupodílelo na tomto projektu. Současné děti, které jsou nesmírně ovlivněny televizí, je, myslím, velmi důležité formovat i z kulturního hlediska*, doplnil V. Kožušník, ředitel olomouckého divadla.

Cíl projektu Univerzity dětského věku, projektu PŘF UP, spočívá v mediálním zdůraznění potřeb vědy a perspektiv studia exaktních oborů. Pomocí jejich rozsáhlé populariza-

dokončení ze str. 1
ce se řešitelé tohoto projektu, který v rámci Národního programu výzkumu II MŠMT ČR získal 15 mil. korun, pokoušejí vrátit nepřiznivý trend snižového zájmu žáků, studentů a veřejnosti o přírodovědné disciplíny. *Nejde nám o to, abychom děti směřovali k vědě, pouze se snažíme, aby se zbavily ostychu před tak přirozenými předměty (a později obory), jako je fyzika, chemie či matematika*, dodal závěrem prof. J. Ševčík.

(Více na www.projektmedved.eu.)

M. Hronová

Učitelé mobility: Jak se učí v Rakousku

Ve dnech 5. – 10. 11. jsem měla možnost v rámci programu Erasmus vycestovat do Innsbrucku. Mým cílem bylo navštívit Pedagogickou akademii (Pädagogische Hochschule Tirol), zajímaly mě metody a obsah výuky budoucích pedagogů a hlavně jak se učí v praxi na základních i středních školách. Člověk se při výjezdu do zahraničí neubrání srovnání s domovem. Nejprve každého asi překvapí některé výrazné rozdíly mezi výukou tam a tady, poté zjišťuje, co se jinde dělá lépe, a nakonec dojde k závěru, že u nás na tom vlastně vůbec nejsme špatně. Takový průběh mělo i mé sice krátké, ale o to intenzivnější „otukávání“ terénu na školách v Innsbrucku.

V Rakousku teď probíhá v médiích i na školách debata o možnosti zrušit gymnázia od páté třídy a ponechat stávající základní školu (Volksschule), která je od první do čtvrté třídy. Po ní by všechny děti měly nastoupit do nějaké obecně vzdělávací školy typu Hauptschule. Po osmi letech školy by měl následovat klasický výběr mezi gymnáziem i bez, umělecky zaměřenými školami anebo také školami zaměřenými na rychlou přípravu na budoucí povolání (Berufsausbildung, Lehre). Nepřipomíná vám to něco? Tento systém

▲ Typická ulice v Innsbrucku

jste u nás před lety zrušili a zavedli víceletá gymnázia. V Rakousku jdou nyní opačným směrem, ale učitelé i rodiče se bouří. Snaha zachovat diferenciaci žáků po čtyřleté školní docházce a touha rodičů, aby jejich dítě mělo ty nejlepší startovací podmínky do dalšího vzdělávání, je pochopitelná.

▲ Historické jádro města s domem Zum goldenen Dachl

Tato snaha být v „lepší“ škole za každou cenu je ale bohužel spojená s poměrně velkým tlakem na výkonnost žáků. Na nižším stupni gymnázií jsou žáci rozděleni do tří výkonnostních skupin a rozdíl mezi nimi se spíše prohlubují. Žáci nemají mnoho možností naučit se pracovat ve skupinách i s kamarády, kteří jsou o něco pomalejší, ale třeba díky svému přátelskému přístupu přispívají k dobré atmosféře ve skupině. Naučit se pracovat v heterogenních skupinách je dle mého důležitější než pouhá orientace na stále vyšší výkonnost a sdružování dětí podle tohoto kritéria. Ale nechť se přou odborníci...

Na nižším stupni gymnázia jsem zhlédla skvěle připravenou a didakticky do nejmenších detailů zpracovanou hodinu zkušené učitelky Irmgard Tsolakis, která s dětmi právě probírala pohádky. Děti nejprve podle obrázků určovaly názvy pohádek, dále uváděly na pravou míru popletené pohádky, pantomimicky ztvárnilly ve skupinkách řadu pohádek a neopomněly jít do hloubky a zabývaly se strukturou pohádek, zákonitostmi a typickými jevy, které se vyskytují v pohádkách a hlavně také samy, ale za výborného vedení paní učitelky, přicházely na to, jaká poučení vyplývají z jednotlivých pohádek a jak jsou tato poučení aplikovatelná v našem dnešním životě. Věřím, že takto mistrovsky zvládnutou hodinu bychom mohli absolvovat i na našich základních školách. Zdá se mi, že i naše děti jsou stále bezprostřednější, nebojí se vyjádřit svůj názor a dovedou jej i obhájit, když je potřeba. A to je moc hřejivý pocit jak pro pedagogy, tak pro rodiče.

Na gymnázium v Innsbrucku jsem viděla hodinu německé literatury, která mě skutečně nadchla. Rovněž zkušený učitel dr. Schmutzhard předložil studentům známá témata a nechal je v tvůrčí atmosféře nejprve samostatně pracovat. Ve třídě to chvíli vřelo v bouřlivých diskusích, ale po několika minutách byl

na pokyn učitele absolutní klid a studenti jeden po druhém sdělovali ostatním výsledky samostatné práce, předbílali se, kdo co dřív řekne a měli obrovský zájem o to, aby se aktivně účastnili hodiny. Učitel spíše koordinoval a shrnoval poznatky, na které studenti sami přišli. Nenásilnou formou je vedl tak, že si to studenti sami ani neuvědomovali. Tyto a ještě další výukové hodiny, které jsem měla možnost vidět a prožít, mě přesvědčily o tom, že systém výuky je sice podstatný a pokud je dobře promyšlený, může mnohému napomoci, ale v praxi všechno začíná a končí u osobnosti učitele. A pak je skoro jedno, jestli pěknou hodinu němčiny vidíme v Olomouci nebo v Innsbrucku.

Takže zpátky k přípravě budoucích pedagogů. Studenti na Vysoké škole pedagogické (dříve Pedagogická akademie) v Innsbrucku studují pouze sedm až osm semestrů a získají po absolvování oboru učitelství na základní škole nebo na Hauptschule na rozdíl od našich studentů pouze bakalářský titul. Ale i to je novinka, dříve jim stačil pouze diplom o absolvování školy. V rámci svého pobytu v Innsbrucku jsem měla možnost vyučovat tyto budoucí pedagogy v oborech, které jsou mi

blízké – v německé frazeologii a stylistice. Odborné znalosti rakouských studentů nebyly na takové výši, jako je tomu u našich studentů, zvláště proto, že se jmenované obory v rámci jejich studia nepřednášejí. Rakouští studenti byli ale velice přátelští, motivovaní, aktivně se zapojovali do výuky a skvěle a pohotově reagovali na impulsy, které jsem jim předkládala. Nakonec to víc než výuka bylo vzájemné obohacení o poznatky a zkušenosti s použitím frazeologie. Ve stylistice jsme prodebatovali mimo jiné rozdíly mezi rakouskou a spolkovou němčinou, na řadu přišly i osobní zkušenosti, zážitky a emoce. Po pětihodinovém maratónu výuky jsme všichni odcházeli s pocitem, že podobná akce by se měla ještě někdy opakovat. V rozhovorech se studenty i s jejich pedagogy dr. Brigitte Oesterle a dr. Elisabeth Fintl jsme došli k závěru, že budoucí spolupráce na společných projektech by byla pro obě strany přínosem. V plánu máme zatím společný seminář pro české a rakouské studenty na téma „Média ve vyuce“, který by se uskutecnil začátkem příštího školního roku.

Celkový dojem z mého pobytu v Rakousku je více než pozitivní. Díky tomu, co člověk vidí a prožije v cizině, se pak může lépe orientovat v dění doma a doufám, že je mu dáno také lépe vidět, co je kde potřeba řešit a jak. Díky programu Erasmus jsem mohla načerpat inspiraci a věřím, že ji budu moci doma vhodně využít.

Mgr. J. Soubustová, Ph.D.,
Katedra německého jazyka PdF UP

▲ Studenti na Pädagogische Hochschule Tirol v Innsbrucku

Mgr. J. Soubustová, Ph.D.,
Katedra německého jazyka PdF UP

YDAVATELSTVÍ UP

Lednová produkce

Cyrlometodějská teologická fakulta

Opatrný, D. (odp. red.): *Studia theologica*. Teologický časopis. Ročník 9, č. 4, 96 s.

Filozofická fakulta

Poledňák, I., a kol.: *Proměny hudby v měnicím se světě*. 1. vyd., 354 s.

Řehan, V., Šucha, M. (ed.): *AUPO. Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku VI*. Vybrané aspekty teorie a praxe. 1. vyd., 386 s.

Motlíček, T., Šmeral, J.: *Průvodce po fondech a sbírkách Centra pro československá exilová studia při FF UP v Olomouci*. 1. vyd., 84 s.

Lékařská fakulta

Ivanová, K., Juričková, L.: *Pisemné práce na vysokých školách se zdravotnickým zaměřením*. 2. (uprav.) vydání, 100 s.

Vránová, V.: *Historie babičtví a současnost porodní asistence*. 1. vyd., 204 s.

Pedagogická fakulta

Svoboda, I., Marínčák, M.: *Správní řízení a finance v životě školy*. 1. vyd., 70 s.

Podlahová, I., a kol.: *Učitel sekundární školy 2*. 1. vyd., 140 s.

Chorý, T., a kol.: *Katedra výtvarné výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Palackého Olomouci*. 1. vyd., 64 s.

Přírodovědecká fakulta

Holubová, R.: *Fermiho úlohy a mladý vynálezce*. 1. vyd., 56 s.

Nováček, P. (ed.): *Udržitelný rozvoj. Nové trendy a výzvy*. Sborník. 1. vyd., 266 s.

Staněk, S. (uspoř.): *AUPO. Matematika 46 (2007)*. 1. vyd., 90 s.

Křepelka, J. (ed.): *Optické struktury, detekční systémy a související technologie pro nízkofotonové aplikace*. 1. vyd. 188 s.

Slouka, J., Fryšová, I., Stýskala, J.: *Stručný přehled organické chemie ve formě reakčních schémat*. 6. *Organické deriváty dusíku*. 1. vyd., 556 s.

Institut celoživotního vzdělávání (FF)

Spurná, H.: *Dějiny světového divadla (B)*. Vydáno na CD.

-kop-

Altajské geoinformatické léto

Není to tak dávno, co svět šokoval jistý knírkatý muž, vydávající se za Kazacha. Středoasijskou zemi prezentoval náležitě hlasitě, leč ne zrovna tak, jak by si skuteční Kazaši přáli. Jestli se jedná skutečně o zem potlačující etnické menšiny a striktně nerespektující genderové zásady počátku jednadvacátého století (čti s nulovými právy žen), mohli v létě zjistit mimo jiné i tři studenti geoinformatiky na Přírodovědecké fakultě UP, kteří absolvovali dvouměsíční expedici po jižním Altaji. Problematika mezilidských vztahů ale rozhodně nebyla tím hlavním, kvůli čemu do Kazachstánu přicestovali. Objektlem zájmu byla samozřejmě příroda.

Kterak z Olomouce až na konec světa

Jak se může student na takovou vědeckou výpravu dostat? Nuže na počátku byl grant Ministerstva životního prostředí. Před třemi roky vypsal výběrové řízení na projekty, jejichž prostřednictvím by bylo možné pomoci některým rozvojovým zemím. V případě Kazachstánu uspěl projekt *Ochrana biodiversity jižního Altaje v kontextu současných environmentálních transformací a socio-ekonomického rozvoje* docenta Jiřího Chlachuly, který se následně stal i spolupracovníkem Katedry geologie UP. Ten spolu s kolegy z Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích založil organizaci Irbis, která se začala slíbenou vědeckou a osvětovou činností zabývat. První rok se jim složený tým věnoval ruské části jižního Altaje, druhý rok pak přešel na stranu kazašskou a stejně tomu bylo i třetí, poslední rok financovaný grantem. Třetí výpravy se mimo vědců z Budějovic a Olomouce (RNDr. Zbyněk Hradílek, Ph.D., z Katedry botaniky, Mgr. Ivan Tuf, Ph.D., z Katedry ekologie a životního prostředí) zúčastnili i tři olomoučtí studenti – Martina Hovorková, František Kuda a Lukáš Macur. Důvodem výběru byla jejich dřívější práce na problematice, kterou se bylo potřeba zabývat i v Kazachstánu. Tj. mapování geohazardů a vegetačního pokryvu.

GIS v divočině

Hazardovat s něčím znamená riskovat. A pokud hazardujeme se zemí (viz předpona geo), zaděláváme si na pěkný průšvih. Proto je potřeba případné jevy, kterými nás matka příroda ohrožuje (to jsou ony výše zmíněné geohazardy), předvídat. Napomoci tomu byl jeden z úkolů, který geoinformatiky čekal. Jak toho dosáhnout? V podhorských oblastech Altaje lze očekávat především výskyt sesuvů půdy. Je tedy třeba zmapovat místa, kde k němu již došlo, dále zmapovat místa se zvýšenou erozí, tzn. zvětráváním hornin, a následnou analýzou pomocí geografických informačních systémů (dále GIS) stanovit možná místa dalšího výskytu jevů.

Kromě tohoto mapování „se zdviženým ukazováčkem“ byla dalším bodem programu tvorba mapy vybraných geomorfologických tvarů reliéfu. V oblasti silně přemodelované ledovcem je jejich výskyt velmi frekventovaný. Vedle zaměření pomocí GPS (global position system, na stejném principu fungují například stále oblíbenější navigační systémy v automobilech) byla též pořizována fotodokumentace. Třetím úkolem bylo mapování vegetačního pokryvu. Zabývala se jim především Martina Hovorková, která měla zkušenost se zpracováváním bakalářské práce na toto téma. Na základě charakteristických znaků biotopu (stanoviště tvořené konkrétními, pro ně typickými, biotickými i abiotickými složkami) bylo zaměřeno území spadající do určité kategorie (např. tajga, alpinská louka apod.). Vyhodnocení probíhalo pomocí DPZ (dálkový průzkum země) softwaru, přesněji řečeno byla provedena reklasifikace družicového snímku území. Pomocí srovnání hodnot pixelů (jednotlivých bodů, ze kterých se snímek skládá) ve zmapovaných oblastech, např. jejich barvy, intenzity apod., bylo možno stanovit výskyt stejného druhu biotopu i na odlehlých horských místech. To poté může sloužit biologům jako vodítko pro hledání nových druhů organismů vyskytujících se na konkrétních biotopech.

Posledním, ale nikoli nepodstatným úkolem geoinformatiky bylo provést osvětu týkající se problema-

tky GIS, a to jak u pracovníků Národního parku Katon Karagaj, tak u vesnických školáků. Zájem o geografické informační systémy v Kazachstánu byl různý. V některých případech Kazaši technologie, jako je GPS, znali a zajímala je spíše aplikace na jejich zájmovou oblast, jinde byla odezva vlažnější. „GIS se nedá jen tak předat, zaškolování musí probíhat postupně. Aby byla osvěta dostatečně efektivní, museli bychom tam být déle,“ říká Lukáš Macur, jeden ze zúčastněných studentů.

Ministr, červený koberec a prázdný talíř

Součástí výpravy byla rovněž prezentace výzkumu na univerzitě v Ust-Kamenogorsku. Vědecká konference byla dokonce spojena s příjezdem kazašského ministra školství. Celá estráda si nikterak nezašla s pompězními ceremoniály z dob sovětské éry. Červené koberec a vojenská přehlídka byly samozřejmostí, zajímavým bonusem pak byla účast Miss východního Kazachstánu. Výsledky své práce zde prezentovala každá sekce výpravy a nakonec byly zveřejněny v trojazyčném, rusko-kazašsko-českém sborníku. Pozornost věnovaná ministrově se ovšem nedala srovnat s péčí věnovanou české družině. Přestože byli hlavními přednášejícími konference, nebylo pro ně po dobu jejího trvání zajištěno ubytování, o jídle nemluvě. „Byli jsme tam pro ně dosti klíčoví, protože naše účast byl hlavní faktor, který konferenci povyšoval. Na druhou stranu jakmile zmizel ministr, neštěkl po nás ani pes,“ komentuje situaci Macur a dodává: „O co si v Kazachstánu neřeknete, to nemáte.“ Oficiality tak stojí v přímém kontrastu

proti pohostinnosti, se kterou se výprava setkala na venkově.

Ruština? Nět charašó

Žádná vědecká výprava se nemůže obejít bez komplikací. Úskalí bylo hned několik, často velmi různého charakteru. Mimo výše zmíněného problematického zázemí na konferenci to byla především jazyková bariéra. Ruština není pro současné studenty obvykle používaným jazykem a anglicky se pod Altajem příliš nedomluvíte. Prezentovat se na konferenci tak museli pomocí fonetického přepisu ruského překladu, což precizně zvolal František Kuda. Další problém byl, jak by se dalo čekat, technického rázu. Používané přístroje potřebují samozřejmě nějaký zdroj energie a dobíjení či nákup baterií není ve stepi zrovna nejsnadnější. Dále to byla nutnost pohybu v Národním parku pouze po vyznačených trasách, která komplikuje zaměřování jakýchkoli objektů. Rozdílná byla i potřeba rychlosti pohybu mezi členy výpravy. Zatímco například biolog může strávit relativně delší dobu na jednom místě, geoinformatik potřebuje naopak projet co největší území. V neposlední řadě to byla také místy komplikovaná komunikace s úřady. Klidně může dojít třeba k tomu, že jste vojáky z ničeho nic předvedeni na několik kilometrů vzdálenou základnu z prozaického důvodu: velitel si s vámi chce vypít trochu vodky. Na jejich podmínky bylo radno přistoupit. Nezbytné bylo najít společnou řeč i s civilním obyvatelstvem. „V Kazachstánu nemůžete fungovat bez pomoci místních. Bez ní tam prakticky nepřežijete,“ konstatuje Lukáš Macur. I přes tyto nepříjemnosti doplněné značnou náročností terénu byla expedice úspěšná. Její výsledky jsou obsaženy v rozsáhlé závěrečné zprávě, kterou obdrželo kazašské velvyslanectví, Národní park Katon Karagaj i univerzita v Ust-Kamenogorsku.

Mgr. J. Sis (autor je externím spolupracovníkem redakce ŽUP), foto archiv autora

Jubilea

Blahopřejeme!

V souvislosti s životním jubileem obdrželi 18. 1. zlatou medaili za zásluhy o rozvoj UP prof. M. Strnad, CSc. (na snímku druhý zprava), jeden z předních mezinárodně uznávaných odborníků v oblasti fyziologie rostlin. Prof. M. Strnad založil a vede Laborator růstových regulátorů PŘF UP, která je spojeným pracovištěm UP a AV ČR. Svými výzkumnými lékařskými aplikacemi v oblasti nádorových onemocnění a jejich terapie proslavil nejen naši univerzitu, ale také město Olomouc.

Z rukou rektora UP převzal tentýž den stejné ocenění prof. J. Štěpán (na snímku zcela vpravo), zástupce vedoucího Katedry filozofie FF UP, jehož vědeckým zájmem je klasická logika – teorie důkazu a formální systémy, neklasická logika – deontická logika a její aplikace v právních vědách, logická analýza přirozeného jazyka, analytická filozofie či logika jako servisní disciplína filozofie.

Mezi gratulanty byli také (nahore zleva) děkan PŘF UP prof. J. Ševčík a děkan FF UP prof. I. Barteček.

Při příležitosti životního jubilea převzal 25. 1. z rukou rektora UP zlatou medaili za zásluhy o rozvoj UP také prof. K. Indrák (na dolním snímku vpravo), přednosta Hemato-onkologické kliniky LF UP a FNO. Zakladatel největších pravidelně se konajících celostátních sjezdů hematologů ČR s mezinárodní účastí – Olomoucké hematologické dny – publikoval více než 250 prací, z toho asi jednu třetinu v zahraničí, přednesl více než 300 přednášek, z nichž více než 50 v zahraničí.

Prof. K. Indrák, badatel v oblasti poruch syntézy hemoglobinu a spoluobjevitel Hb Olomouc a Hb Haná, je zakladatelem Hematologické, později Hemato-onkologické kliniky, již je od počátku přednostou. Velkým přínosem je také jeho iniciativa v transplantačním programu kostní dřeně v Olomouci. Prof. K. Indrák, mj. člen několika odborných společností u nás i v zahraničí a také spoluzakladatel registru ALERT – registru diagnostiky a léčby akutních leukemií v ČR, je nositelem řady ocenění České hematologické společnosti ČLS J.E.P.

-map-, foto -tj-

Rektoři olomoucké univerzity v letech 1573–1860

56. JANOWKA Petrus (Petr), S.J., Phil. Dr., Theol. Dr. (* 11. 11. 1704 Kutná Hora – † 19. 2. 1784 Osek), rektor od 3. 9. 1758 do 3. 11. 1761

(I) Po odchodu rektora jezuitské koleje a škol v Olomouci P. Jana Tilleho dne 20. října 1757 do Prahy, kde se 26. října téhož roku stal rektorem jezuitské koleje u sv. Klimenta na Starém Městě Pražském, byl správou olomouckých jezuitských institucí pověřen jako vicerektor P. Karel Gottschlich (naroz. 23. října 1703 ve městě Nowa Ruda v Kladském hrabství, nyní na území Polské republiky, zemřel 10. dubna 1770 v Telči). Za Gottschlichova vicerektora mj. zemřel v Brně 5. února 1758 olomoucký biskup kardinál Julius hrabě Troyer z Troyersteinu, velký příznivec Tovaryšstva Ježíšova. Kardinálovy tělesné ostatky byly 10. února přivezeny do Olomouce a podle přání zesnulého byly bez veškeré pompy pohřbeny v dómské kryptě. Dne 26. dubna 1758 byl olomouckou kapitulou zvolen novým biskupem její příslušník Leopold Bedřich hrabě z Ekghu a Hungersbachu.

Když Prusové v rámci sedmileté války zvítězili 5. prosince 1757 nad Rakusy u Leuthenu ve Slezsku (nyní Lutynia v Polské republice), hodlal pruský král Fridrich II. obležením a dobytím Olomouce otevřít si cestu k Brnu a poté k Vídni. Nově dosazený velitel olomoucké pevnosti, polní zbrojmistr Ernst Dietrich Marschall von Bieberstein auf Burgholzhausen, činil vše pro to, aby Olomouc připravil na obléhání, a tak pojal na počátku března 1758 záměr uskladnit ve vinném sklepě jezuitské koleje střelný prach. Vicerektor Gottschlich nicméně intervencemi u olomouckého krajského hejtmána Emanuela Kajetána svobodného pána Zaviše (psán Zavisch či Sawisch) z Osenice a na vídeňském dvoře u nejvyššího kancléře Jana Karla hraběte Chotka docílil příslibu, že místo střelného prachu bude v dotyčném sklepě uložen proviant, konkrétně „carnes fumigatae (uzené maso)“. Statečný odpor olomoucké posádky i ozbrojených měšťanů dobyvačné plány pruského monarchy zhatil, neboť Olomouc pruské blokádě a dělostřeleckému bombardování ve dnech 22. května až 2. července 1758 dokázala odolat, zejména když Prusové přišli koncem června o transport proviantu a munice ze Slezska, zlikvidovaný u Guntramovic a Domašova oddíly generálů Gideona Ernsta svobodného pána Laudona a Josefa svobodného pána Žiškovice (Siskowitze). Olomoucké jezuitské školy byly však již 27. dubna 1758 uzavřeny a jezuité včetně vicerektora Gottschlicha se uchýlili na dominia koleje či konviktu (do rezidence v Čejkovicích na Hodonínsku, do města a na panství Nový Jičín a na statek Bohdalice na Vyškovsku) a do brněnské jezuitské koleje, kam též odvezli cennosti, zejména kostelní paramenty (mešní ornáty a oltářní tkaniny protkávané zlatem

▲ „Prospect der K. K. Haupt Stad Olmütz, wie solche von Mittag an Zu sehen, diese Festung wurde von den Preussischen Truppen im Jahr 1758. den 10. Ma` berennet, den 31. Zum ersten mahl beschossen und Bombartiert, welches Continuirt bis 2. Jul`, wo entgegen der Feindt nach all angewendeten Fleuß, und Arbeit widerum abgewichen und die Festung glücklich endsetzet worden, den 2. Jul` 1758. (Vyobrazení císařsko-královského města Olomouce, jak je lze vidět od jihu; tato pevnost byla v roce 1758, 10. května, obklíčena pruskými sbory, 31. první ostřelována a bombardována, což pokračovalo do 2. července, kdy od nepřítel s veškerou vynaloženou pílí a námahou [bylo město] opět uvolněno a pevnost 2. července 1758 byla šťastně zachráněna.“ Kolorovaná rytina Josefa Freunda, 26x11,2 cm, ilustrující rukopis mořečáre Filipa Jakuba Friebecka Tags Buch der Belagerung von Olmütz (Deník obléhání Olomouce). Státní okresní archiv v Olomouci, fond Archiv města Olomouce, Knihy, inv. č. 5714, sign. 1755

a stříbrem) a nádoby z drahých kovů. Vyklizených budov jezuitské koleje, konviktu a semináře sv. Františka Xaverského, na něž rovněž dopadaly pruské bomby a značné je poničily, bylo využito ke zřízení lazaretu.

V koleji zůstal toliko páter ministr (ekonom) s několika knězi; podle záznamu v diariu vicerektora Gottschlicha popsal páter ministr události během pruské blokády Olomouce ve svém diariu, jež se ale bohužel nedochovalo. V rektorském diariu končí záznamy 2. května 1758 konstatováním „Hostis occupavit Oppaviam (Nepřítel obsadil Opavu)“, obnoveny byly vicerektorem Gottschlichem 12. července 1758.

Nový rektor olomoucké koleje a škol Tovaryšstva Ježíšova, P. Petr Janowka, ujal si svého úřadu 9. září 1758, se narodil 11. listopadu 1704 v Kutné Hoře v české rodině, jak dokládá jeho pozdější působení jako českého kazatele v pražském kostele sv. Vršily (nalézajícím se na novoměstských Starých alejích, nyní Národní třídě). Ve svém rodišti též navštěvoval zdejší jezuitské gymnázium a po jeho absolutoriu vstoupil 9. října 1720 do Tovaryšstva Ježíšova. Když v letech 1721–1722 pobyl v brněnském řádovém noviciátu a roku 1723 v jezuitské koleji v Kladsku jako repetitor humanitních tříd zdejšího

gymnázia, studoval jako člen klementinské jezuitské koleje po následující dvě léta na Filozofické fakultě Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze, přičemž zastával povinnosti fakultního pedela. V roce 1727 přešel do jezuitské koleje u sv. Ignáce na Novém Městě Pražském (na Dobytčím trhu, nynějším Karlově náměstí) a vedl rudimenta, tj. nejnižší třídu novoměstského jezuitského gymnázia, poté byl profesorem gramatiky a poetiky (tj. 4. a 5. třídy) a exhortátorem (přednášečem povzbudivých promluv ke studentům) jezuitského gymnázia v Hradci Králové. Léta 1730–1730 věnoval jezuitské magistru Petr Janowka studiu bohosloví, a to na olomoucké teologické fakultě, a získal kněžské svěcení, působil jako katecheta.

Rok 1734 strávil P. Petr Janowka v jezuitském domě třetí probace (terciátu) při jezuitské koleji v Telči přípravou na čtvrté slavné sliby jezuitského profesora, jež složil v profesním domě Tovaryšstva Ježíšova u sv. Mikuláše v Praze na Malé Straně 2. února 1738. Mezitím působil na malostranském jezuitském gymnázium jako profesor poetiky (5. třídy) a exhortátor (přednášeč povzbudivých duchovních promluv ke studentům) a roku 1736 na olomoucké filozofické fakultě jako profesor etiky a akademický kazatel. Devět následujících let pak přednášel na Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze – roku 1737 jako profesor etiky a historie na pražské filozofické fakultě, v letech 1738–1740 přednášel na téže fakultě filozofii, poté byl seniorem filozofické fakulty a na fakultě teologické vedl přednášky z morální teologie, poté v letech 1744–1745 byl na teologické fakultě profesorem kontroverzní teologie. Současně páter Janowka zastával povinnosti prezesa kongregace (zbožného bratrstva) na filozofické fakultě, akademického kazatele, examinatora a spirituála („praefectus spiritualis“ – poradce v duchovních věcech), a jak jsme se již zmínili výše, českého kazatele v pražském kostele sv. Vršily.

Ve svém následujícím působení, jímž byla kolej a univerzita Tovaryšstva Ježíšova v Olomouci, setrval P. Petr Janowka pouze jeden rok, a to jako profesor *Pisma sv.* na zdejší teologické fakultě, děkan filozofické fakulty, examinator, konzultor a akademický katecheta. V letech 1747–1748 pobýval v pražském Klementínu, přednášela na teologické fakultě spekulativní teologii, působil též jako examinator, zpravědník a „praefectus spiritualis“, léta 1749–1750 strávil v Kutné Hoře, svém rodišti, v hodnosti regenta semináře a konzultora. Dodejme, že od roku 1737 do roku 1748 publikoval P. Petr Janowka tiskem v Praze pět teologických pojednání, z nichž první nese název *Ossa arida Mariophilorum (Vyschlé kosti mariánských milovníků)* a poslední je titulováno *Indissolubis vinculi solutio, seu matrimonii impedimentum dirimens ex consanguinitate et affinitate ortum...* (Rozvázání nerozvatelného svazku neboli Překážka přerušující manželství z příčiny pokrevnosti a příbuznosti...).

Svůj první rektorský úřad vykonával P. Petr Janowka v jezuitské koleji v Hradci Králové, a to od 12. února 1750 do 14. července 1754, nato do roku 1756 řídil jako superior a ekonom rezidenci této koleje v Košumberku u Chrudimi. Od 17. srpna 1756 do konce srpna 1758 stál páter Janowka jako rektor v čele jezuitské koleje a gymnázia v Opavě, a byl tak svědkem tažení pruského krále Fridricha II. k Olomouci. Dne 27. dubna 1758 překročil pruský královský předvoj moravské hranice, 29. dubna nocoval Fridrich v Opavě a 3. května se utábořil v okolí Štarnova poblíž Šternberka, kde ho ještě téhož dne dostihl hlavní voj pruské armády v síle 55 tisíc mužů.

Prof. J. Fiala, CSC.

(Pokračování přístě)

Soupis rektorů olomouckého vysokého učení najdete na webových stránkách UP www.upol.cz v oddíle O univerzitě/Historie a současnost.

OHLÉDNUTÍ

Tenisový turnaj UP Olomouc Doubles 2007

Fakulta tělesné kultury UP uspořádala ve spolupráci s TK Plus Prostějov 1. 12. 2007 již 11. ročník tradičního předvánočního tenisového turnaje čtyřher UP Olomouc Doubles pro zaměstnance UP, sponzory a hosty ve sportovní hale hotelu Tennis Club v Prostějově. Turnaj proběhl pod záštitou poslance Parlamentu ČR Ing. R. Fialy, náměstka hejtmána Olomouckého kraje Ing. P. Sekaniny a děkana FTK UP doc. D. Tomajka, CSc., milým překvapením byla účast absolventa UP v Olomouci – ministra vnitra JUDr. I. Langeru stejně jako účast slovenských kolegů z Univerzity Zvolen.

Po slavnostním zahájení turnaje a sdělení nezbytných organizačních pokynů předsedou organizačního výboru doc. J. Zhánělem se rozběhla celodenní soutěž, v jejímž průběhu byly díky sponzorům všem

▲ Vítězné turnaje (zprava) Papajik a Dohnálek se radují s pohárem předaným ředitelem turnaje J. Zhánělem

účastníkům k dispozici nejen tenisové kurty, ale i bohaté občerstvení, bazén, sauna a bowling.

Za historicky nejvyšší účastí 22 zúčastněnými dvojicemi ve finále zvítězila (po dlouholetém úsilí dvojice) Papajik/Dohnálek z FF UP, před dvojicí Indrák/Šin z LF UP, poraženými semifinalisty byly dvojice Hilčer/Hilčer (sponzori) a Uvizi/Langer. Soutěž útechy vyhrála dvojice Botek/Sigmund (FTK UP).

Nejlépeší dvojice byly odměněny hodnotnými cenami, které – stejně jako celý turnaj – sponzorsky podpořily firmy TK Plus Prostějov, Pivoar Nová Paka, Lingua Prostějov, Stomix, van den Berg, hotel Tennis Club Prostějov, AZ reklama Prostějov, Micos Prostějov.

Fotografie z turnaje je možno si prohlédnout na <http://portalftk.upol.cz/updoubles2007/>.

-jz-, foto archiv turnaje

Ryba smrdí od hlavy ...

Souhlasím s názorem mezi řádky zaznívajícím v debatě o astrologii a univerzitě, totiž že pavěda ohrožuje společnost. Ostatně nejen tu moderní. Na vpád iracionality a náboženského fundamentalismu doplatila už i řeckorímská antika, která na svém vrcholu stála v podstatě na práhu racionální moderny a v mnoha ohledech nesla její rysy i na praktické každodenní rovině. Na troskách antických knihoven pak pásli negramotní pasáčeki kozy, alexandrijskými svítky se topilo v lázních a Evropa i Blízký východ musely čekat po dlouhá staletí, než se nositelé džihádu nejen toho islámského rozpomenuli na antické dědictví a byli schopni je inkorporovat do svého rozšiřujícího se obrazu světa. Domnívám se ovšem, že ono reálné nebezpečí je třeba hledat podstatně jinde než ve faktu, že v rámci nějakého letního kurzu porozpráví astrolog o výchově dětí podle hvězd. To je záležitost tak úsměvná a okrajová, že to snad ani nestojí za řeč, tím méně pak za stejně úsměvné stížnosti adresované rektorům.

Skutečné nebezpečí pavědy totiž nepramení od astrologa, který se ostatně na vědce nepasuje, ale od člověka, který se zahaluje do hávu vědeckosti a pod pláštěm vědy za použití jejího formálního aparátu šíří ideologii. V minulých čtyřiceti letech jsme podobných šamanů zaklínajících se marxistickou vědou a vědeckým světovým názorem zažili více než dost. A o tom, kam tyto šamani přivedli nejen naši vědu, ale celou společnost, si snad nemusíme nic vykládat. Vyrabované klášterní knihovny, zdevastované humanitní vědy, zdevastovaná příroda, školství prosáklé fyzickou morálkou a ritualizovaným lhaním... Třebáže šamani z ústavů marxismu-leninismu již dávno neotravují studenty ani své kolegy a místo toho

početně či nepočestně podnikají, jejich myšlenkové dědictví je stále živé. Dnešní šamani již nepronásledují náboženství a neodsuzují jako buržoazní pavědy sociologii, kybernetiku a genetiku, ale třeba ekologii jako projev levičáctví. A podobně jako ti marxističtí, ani oni neběhají s oštěpem kolem ohníčku při úplňku, nýbrž tak činí podepření autoritou nejvyššího akademického titulu a dokonce někdejšího členství ve vědecké radě třeba i naší univerzity. Naskytá se otázka, zda-li právě oni nejsou těmi nevhodnějšími kandidáty klubu skeptiků na recesistickou cenu Bludný balvan. Bohužel však i členové zmíněného klubu zřejmě zdědili z komunismu zažitou ustrašenost, a tak místo mocným udělují ceny neškodným venkovským amatérům, a nebo naopak renomovanému vědci, který přednášel na prestižních amerických univerzitách a nedávno byl poctěn neméně prestižní cenou Vize 97. Osobně si nedovedu představit vhodnějšího kandidáta Bludného balvanu než člověka, který sarkasticky znevažuje prognózy mezinárodního vědeckého panelu ustaveného OSN (navíc v oboru, v němž sám odborníkem není), uráží renomované nositele Nobelovy ceny a ve svém narcismu zpochybňuje závěry, které bere vážně politická i ekonomická elita světové civilizace.

Podobně jako astrologové, jistě i on má ve svobodné společnosti na své názory plně právo. Pokud však své utkvělé představy nedovede oddělit od svého politického úřadu a s obsesivní potřebou připomínající zasloužilého ničitele české vzdělanosti Zdeňka Nejedlého trpí potřebou hovořit do všech soudobých problémů od národní knihovny až po vývoj klimatu, zesměšňuje tak českou společnost podstatně více než přednáška o astrologii univerzitu. Takový člověk by se měl závčas rozhodnout, zda-li bude reprezentovat desetimilionový civilizovaný evropský národ, a nebo raději objíždět svět a s urputností Svědků Jehovových rozdávajících Strážnou věž nabízet k podpisu své knihy. Svým počínáním totiž riskuje opravdu mnohé, včetně diplomatických škod, které ČR již mohla pocítit např. při hlasování o svém členství v Radě bezpečnosti, kde globálními klimatickými změnami ohrožené země po právu vytrestaly českou kontinentální sebestřednost. Navíc, upřímně řečeno, vychovávat děti podle hvězd může sice být úsměvné, ale rozhodně to nikomu neuškodí. A každopádně je to lepší, než vychovávat je podle Pavlíka Morozova nebo amerických akčních filmů třetí kategorie. Řídit však podle hvězd stát či vyjadřovat se ke globálním problémům, to je již vskutku na pováženou...

PhDr. L. Kysučan, Ph.D.,
FF UP

Přírodovědecká fakulta UP v Olomouci
Vás srdečně zve na

Ples Přírodovědecké fakulty

pátek 29. února 2008
slavnostní zahájení v 19.30

Sál Regionálního centra Olomouc
Jeremenkova 40

K tanci a poslechu hrají skupiny
BOLERO (hlavní sál)
a COUNTRY EXPRES (vedlejší sál)

Večer zpíjemní
Taneční country skupina STOPA
Diskotéka Franty Neptuna

Program
Předtančení studentů PŘF UP v Olomouci
Duhové bubliny – 1. český Bublinář
Taneční škraboškový rej
Tombola

Prodej vstupenek od 14. 1. 2008 od 14.00 na sekretariátě děkana
Cena 200 Kč hlavní sál a 160 Kč salonky

Rezervace na tel. 585 634 009, 585 634 003
nebo e-mail: vera.netukova@upol.cz, dagmar.petrzelova@upol.cz

11. PROSINCE – 29. ÚNORA

Závěrečné práce studentů KVV PdF UP. Výstava. UC UP, chodba u Fotoateliéru.

17. PROSINCE – 29. ÚNORA

Výstava fotografií pořízených během festivalu Labyrinty herectví. UC UP, Galerie Podkroví.

8. – 10. ÚNORA

Otevřený workshop Divadla na cucky. UC UP, Divadelní sál.

9. ÚNORA

Základy moderní diagnostiky a léčby diabetu. Akreditovaný certifikovaný kurz MZ ČR. UOPA, ÚF LF UP, FNO (I. P. Pavlova 6).

13. ÚNORA

Inaugurace děkanů Lékařské a Právnické fakulty UP. Aula PF UP, 13 hod.

14. ÚNORA

Turnaj řešitelů projektů ESF v malé kopané. Sportovní hala, 14 hod.

19. ÚNORA

Zapomenutí. První uvedení současného českého textu M. Toulou v podání studentů JAMU. UC UP, Divadelní sál, 19 hod.

20. ÚNORA

Prezentace studentských spolků a organizací. Ústřední knihovna ve Zbrojnici, 10–16 hod.

Studentská mše. Kostel Panny Marie Sněžné, 19 hod.

Visací zámek – 25 let. U-klub, 20 hod.

21. ÚNORA

Základy moderní diagnostiky a léčby diabetu. Akreditovaný certifikovaný kurz MZ ČR. UOPA, ÚF LF UP a FNO.

Ocenění autorů monografií a studentů rektorem UP. Slavnostní sál Olomouckého arcibiskupství, 9.30 hod.

Výstava oceněných monografií. Malá zasedací síň RUP, 10.30 hod.

Předání výstupu akce „Studentský Hyde Park“ rektoru UP. Velká zasedací síň RUP, 11 hod.

Slavnostní koncert studentů Katedry hudební výchovy PdF. UC UP, Kaple Božího Těla, 15 hod.

Křest prvního svazku Výboru z díla J. L. Fischera. Hovory a zpovědi. UC UP, Kaple Božího Těla, 19.30 hod.

Kabaret Kaldera, veselé divadelkování Divadla na cucky. Restaurace Kaldera (Kosinova 7), 19.30 hod.

Srevny vaštar. U-klub, 20 hod.

21. ÚNORA

Kdyby/If. Projekce filmu. UC UP, Filmový sál, 20 hod.

22. ÚNORA

Slavnostní koncert Univerzity Palackého. Slavné operní árie. Reduta, 19 hod.

-red-